

Sinteza ședinței plenare a Parlamentului din 11 iulie 2024

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Ordinea de zi a ședinței din 11 iulie a fost modificată în proporție de 180%. Promo-LEX menționează că un rulaj atât de mare al proiectelor introduse, în prima săptămână din ordinea de zi bisăptămânală, afectează atât transparența decizională, cât și previzibilitatea procesului legislativ.

101promolex.md

Tendința de modificare a ordinii de zi a ședinței plenare a Parlamentului s-a păstrat și în cazul ultimei întruniri a deputaților, care a avut loc în data de 11 iulie. Asociația Promo-LEX a constatat că ordinea de zi a fost modificată în proporție de 180%. **Evidențiem că un rulaj atât de mare al proiectelor introduse pe ordinea de zi, în prima săptămână din ordinea de zi bisăptămânală, este o practică diferită de cea anterioară, însă, la fel, afectează atât transparența decizională, cât și previzibilitatea procesului legislativ.**

74% (14 din 19 proiecte) dintre proiectele examinate în cadrul ședinței au fost votate cu încălcarea transparenței decizionale, dintre care doar trei proiecte de acte normative aveau instituit regimul – mod prioritar. În cazul a nouă proiecte, votul a avut loc fără

solicitarea/acordarea/publicarea actelor aferente: avizele Direcției General Juridice (7); avizul Guvernului (2); expertiza anticorupție (2); analiza impactului de reglementare (1), avizele comisiilor permanente (4), rezultatele expertizelor și cercetărilor (1); avizul CNA (1), etc. **Promo-LEX subliniază că documentele aferente proiectelor de acte normative trebuie publicate cu suficient timp înainte de ședința Parlamentului, pentru a asigura transparența și accesibilitatea părților interesate la proiectele examinate.**

În cazul a 12 proiecte nu a fost respectat termenul legal prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate. Dintre acestea, trei proiecte de acte normative au fost examinate în mod prioritar.

Promo-LEX precizează că, **în spirit de consens de către majoritatea parlamentară și opoziție**, au fost aprobate doar trei proiecte. Actele votate se refereau la domeniul social, ratificarea unui acord de împrumut și modificarea Codului contravențional (coruperea electorală pasivă).

Ședința plenară a fost marcată de un incident în care unii deputați s-au stropit cu apă, în urma unui schimb de replici. **Ținem să menționăm că acest comportament este inacceptabil și încalcă normele de conduită și de comportament ale unui deputat.** La fel, precizăm faptul că nici președintele Parlamentului, Igor Grosu, care în acel moment era ieșit din sala de ședințe, nici vicepreședinta Parlamentului, Doina Gherman, nu au reacționat în vreun fel la cele întâmplare. Amintim că, președintele Parlamentului, sau în lipsa acestuia – președintele ședinței, este persoana responsabilă de buna desfășurare a ședinței plenare. În cazul încălcării Regulamentului Parlamentului, acesta poate chema la ordine și aplica sancțiuni.

În același timp, evidențiem că ședința plenară a Parlamentului a durat 10 ore, cu o pauză de 1 oră și 15 minute. Cele mai lungi dezbateri au fost în cazul audierii raportului de

activitate a Consiliului de Egalitate privind situația din domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova în anul 2023 (1 oră 40 de minute) și, respectiv, în cazul unui proiect care vizează politica fiscală și vamală pentru 2025 (1 oră și 10 minute). Din cauza deficiențelor tehnice au avut loc două întreruperi ale ședinței, de câte 5-7 minute. Motivul problemelor de ordin tehnic nu a fost specificat, însă deputații au fost nevoiți să-și reseteze cartelele.

În final, **Promo-LEX reamintește deputaților despre obligația de a fi prezenți pe tot parcursul ședinței plenare.** Potrivit observațiilor experților Asociației, deși la începutul ședinței au fost prezenți într-un număr de 91 de deputați din 100, aceștia au început să părăsească sala plenului începând cu ora 19.00. După această oră au fost votate cel puțin patru proiecte de lege. La procedura de vot al ultimului act normativ dezbătut au participat doar 69 de deputați.

Aceasta a fost cea de-a patra ședință, din cele cinci, la care șapte deputați [au interdicția](#) de a participa.

Amintim că, în perioada 2021 – 2025, Promo-LEX și-a propus să monitorizeze activitatea Parlamentului Republicii Moldova, în special din perspectiva transparenței, legalității și eficienței procedurilor, în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” susținut financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga
Comunicatoare

RAPORT: Implementarea Planurilor Strategice ale Comisiei Electorale Centrale și ale Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral

Rezultatele evaluării implementării planurilor strategice ale CEC și CICDE

Asociația Promo-LEX a lansat astăzi, 11 iulie 2024, Raportul „Implementarea Planurilor Strategice ale Comisiei Electorale Centrale și ale Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral” (Evaluare anuală: 2023 și Totalizator: 2020 – 2023). Raportul prezintă o analiză a priorităților de dezvoltare și a activităților programate de către CEC și CICDE în perioada de monitorizare.

Rezultatele CEC și CICDE pentru 2023

Pentru anul 2023, CEC și-a asumat realizarea a 44 de sarcini aferente unui număr de 20 de activități strategice. Conform evaluării Promo-LEX, autoritatea electorală a reușit să realizeze doar 36% (16 din 44) din totalul sarcinilor planificate, 34% (15 din 44) au fost executate parțial, iar 30% (13 din 44) au rămas nerealizate. Printre **principalele**

realizări se numără modificarea cadrului normativ, supravegherea și controlul finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale, reînnoirea echipamentului tehnic destinat organelor electorale și instruirea judecătorilor, procurorilor și jurnaliștilor în domeniul electoral. Cu toate acestea, CEC a întâmpinat dificultăți în publicarea datelor despre finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, la funcționarea sistemului de control financiar și la crearea unui profil electoral al alegătorului.

În ceea ce privește CICDE, pentru anul 2023, instituția și-a asumat realizarea a 40 de sarcini aferente unui număr de 16 activități strategice. Promo-LEX a apreciat că CICDE a realizat 88% (35 din 40) din totalul sarcinilor planificate, 7% (3 din 40) au fost executate parțial și 5% (2 din 40) au rămas nerealizate. **Principalele realizări** ale CICDE includ diversificarea parteneriatelor și atragerea surselor financiare din exterior, promovarea educației electorale în școli și universități. Totuși, CICDE a avut unele provocări în procesul de acreditare a cursurilor de instruire și menținerea formatorilor cu experiență.

Nivelul de implementare al întregului plan strategic al CEC și CICDE (2020-2023)

Pentru perioada 2020-2023, CEC a înregistrat următoarele rezultate: 42% (39 din 94) din totalul sarcinilor planificate au fost realizate, 36% (34 din 94) au fost realizate parțial și 22% (21 din 94) au rămas nerealizate. Printre **principalele realizări** ale CEC se numără optimizarea proceselor de lucru și stabilirea sancțiunilor pentru încălcarea regulilor de finanțare a partidelor politice. În aceeași perioadă, CICDE a realizat 91% (62 din 68) din totalul sarcinilor planificate, 8% (5 din 68) au fost realizate parțial și 1% (1 din 68) au rămas nerealizate. Printre principalele realizări ale CICDE se numără integrarea educației electorale în școli și universități și modernizarea platformei de instruire la distanță.

„În ceea ce privește activitatea CEC, au fost identificate anumite provocări care au împiedicat implementarea Planului strategic. Aici menționăm organizarea și desfășurarea scrutinului electoral în baza noilor prevederi, identificarea companiilor care să dezvolte aplicații software, au existat în Planul strategic unele activități a căror realizare nu era în competența instituției. Deși s-a depus un efort considerabil, rezultatul CEC este unul moderat. 44% din sarcini au fost preluate și incluse în noul plan strategic – 2024-2027. Pentru CICDE la fel au existat anumite provocări. Printre acestea menționăm modificarea legislației electorale, disponibilitatea redusă a formatorilor cu experiență. CICDE a înregistrat un rezultat foarte bun, întrucât 91% din sarcinile propuse au fost realizate”, a precizat Mariana Dobrovolschi, analistă electorală, Promo-LEX.

Recomandări

În urma monitorizării modului de implementare a activităților CEC și CICDE pentru perioada 2020-2023, Asociația Promo-LEX a formulat mai multe recomandări. Dintre acestea evidențiem:

- includerea în Planurile strategice a activităților majore care reprezintă valoare strategică;
- monitorizarea periodică a realizării activităților și evaluarea rezultatelor obținute;
- ajustarea Planurilor strategice anuale;
- colaborarea permanentă cu autoritățile publice, organizațiile societății civile și partenerii de dezvoltare;
- continuarea eforturilor pentru realizarea sarcinilor parțial realizate și a celor nerealizate.

„Acest raport este unul care încheie efortul de monitorizare a Planurilor strategice ale Comisiei Electorale Centrale și ale Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral pentru perioada 2020 – 2023. Comisia Electorală Centrală și Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral deja au aprobat

programe strategice pentru următoarea perioadă: 2024-2027. Inclusiv în acest context venim cu aceste recomandări care vizează atât modalitatea de formulare a sarcinilor, obiectivelor, activităților, dar și a indicatorilor, cât și modul de implementare a acestora”, a declarat Mihaela Duca-Anghelici, șefa echipei de analiză și cercetare, Promo-LEX.

Raportul „Implementarea Planurilor Strategice ale Comisiei Electorale Centrale și ale Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral” (Evaluare anuală: 2023 și Totalizator: 2020 – 2023) poate fi accesat [aici](#).

Raportul „Implementarea Planurilor Strategice ale Comisiei Electorale Centrale și ale Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral” (Evaluare anuală: 2023 și Totalizator: 2020 – 2023) a fost elaborat în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Asociația Promo-LEX monitorizează activitatea CEC și a CICDE începând din 2016 în vederea consolidării responsabilității autorităților față de cetățeni și asigurarea unor alegeri corecte, reprezentative și competitive. Opiniile exprimate în Raportul de monitorizare aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827

Propaganda urii și rolul ei în tragedia de la Srebrenica

Masacrul de la Srebrenica, petrecut în iulie 1995, rămâne una dintre cele mai întunecate pagini din istoria recentă a Europei. Acest masacru a marcat sfârșitul unui capitol tragic al războiului din Bosnia, dar a subliniat și pericolul letal al discursului de ură în declanșarea unor asemenea atrocități.

Conflictul Bosniac și contextul premergător

La începutul anilor 1990, destrămarea Iugoslaviei a dus la izbucnirea unor conflicte sângeroase pe teritoriul fostei federații. Bosnia și Herțegovina a declarat independența la 1 martie 1992, ceea ce a declanșat un război civil între bosniaci (majoritar musulmani), sârbi bosniaci și croați bosniaci. Sârbii bosniaci, sprijiniți de guvernul din Serbia, au lansat o campanie de epurare etnică împotriva populației musulmane.

Discursul de ură și rolul său în conflict

Unul dintre factorii centrali care au alimentat conflictul a fost discursul de ură promovat de liderii politici și militari. Radovan Karadžić, liderul sârbilor bosniaci, și generalul Ratko Mladić, comandantul forțelor militare sârbe, au folosit retorica naționalistă și ură pentru a mobiliza masele și a justifica atrocitățile comise.

Discursurile publice ale liderilor sârbi bosniaci au fost pline de termeni peiorativi și dezumanizanti la adresa musulmanilor bosniaci. Aceasta a avut ca efect nu doar justificarea violenței în ochii susținătorilor lor, ci și crearea unei mentalități de „noi împotriva lor” [1], unde orice act de cruzime era considerat legitim în numele protejării grupului etnic.

Propaganda și rolul surselor de informare în masă

Propaganda mediatică a jucat un rol de bază în alimentarea urii și justificarea violenței. Posturile de televiziune, ziarele și radiourile [2] controlate de naționaliștii sârbi au fost principalele canale prin care discursul de ură a fost diseminat către populație. Aceste surse de informare în masă au prezentat în mod constant musulmanii bosniaci ca fiind inamici periculoși, care amenințau existența sârbilor bosniaci.

Televiziunea a fost folosită în mod special pentru a difuza imagini și reportaje manipulatorii, menite să inducă frica și ura în rândul sârbilor. Aceste reportaje exagerau și inventau atrocități comise de musulmani, consolidând percepția că violența împotriva lor era o măsură defensivă necesară. Această propagandă intensă a desensibilizat publicul, pregătindu-l să accepte și chiar să susțină actele de violență extremă.

Ziarele și radiourile au completat acest efort, publicând articole și emisiuni care susțineau aceeași retorică. În loc să promoveze pacea și înțelegerea, mass-media a jucat un rol

activ în escaladarea conflictului, contribuind la polarizarea și radicalizarea comunităților.

Desfășurarea masacrului

Sârbii bosniaci doreau să creeze o entitate politică învecinată teritorial cu Republica Srpska, iar Srebrenica era o verigă cheie care trebuia „curățată etnic” pentru a permite acest lucru. În 1992, forțele militare și paramilitare sârbe au început procesul de „curățare etnică” a teritoriului bosniacilor, ucigând și strămutând mii de oameni.

În săptămânile care au precedat masacrul, zeci de mii de non-sârbi s-au refugiat la Srebrenica de atacurile sârbilor din nord-estul Bosniei. Refugiații se aflau sub protecția forțelor de infanterie olandeză, fără hrană și apă potabilă. Când au început bombardamentele în apropierea centrelor pentru refugiați din Srebrenica, comandantul olandez a sunat la sediul Organizației Națiunilor Unite (ONU) pentru a solicita „sprijin aerian apropiat”. Pe măsură ce bombardamentele s-au intensificat, mai mulți refugiați din taberele din sud au fugit în oraș. Comandantul olandez a cerut asistență Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)[\[3\]](#) pentru a opri bombardamentele, cu toate acestea, asistența a fost întârziată. În după-amiaza zilei de 11 iulie, comandantul sârb Ratko Mladić a ajuns în oraș.

La 12 iulie 1995, zeci de autobuze au sosit la Srebrenica pentru a deporta femeile și copiii în afara zonelor controlate de sârbi. Pe parcursul a 30 de ore, aproximativ 23.000[\[4\]](#) de femei și copii au fost deportați. În timpul deportărilor, forțele sârbe au început să selecteze toți bărbații în vârstă de peste 12 ani pentru „interogarea presupuselor crime de război”, aceștia fiind ținuți în camioane și depozite.

Primele omoruri ale musulmanilor neînarmați au început pe 13 iulie 1995. Cel puțin 8.000[\[5\]](#) dintre ei au fost uciși. Până la 3.000 au fost împușcați chiar pe câmp, alții au fost prinși

în depozite, terenuri de fotbal, locuri de joacă de pe teritoriul școlilor, ferme, fiind masacrați cu mitraliere și grenade. Mii de cadavre au fost îngropate în gropi comune. Unele dintre acestea au fost recuperate și reîngropate, dar identificarea s-a dovedit extrem de dificilă.

Rolul comunității internaționale și ONU

Reacția comunității internaționale la masacrul de la Srebrenica a fost una tardivă și inadecvată. Deși ONU declarase Srebrenica „zonă protejată”, forțele sale nu au putut preveni atrocitățile. Inerția și incapacitatea ONU de a acționa au fost criticate sever, subliniind eșecul comunității internaționale de a proteja civilii.

Condamnarea evenimentelor și justiția post-conflict

Masacrul de la Srebrenica a fost catalogat [\[6\]](#) drept genocid de Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie și de Curtea Internațională de Justiție. Radovan Karadžić și Ratko Mladić au fost condamnați pentru rolul lor în genocid și alte crime împotriva umanității. Totuși, procesul de reconciliere și justiție în regiune rămâne complicat și controversat.

Ceea ce s-a întâmplat la Srebrenica a demonstrat o dată în plus puterea distructivă a discursului de ură. Demonizarea sistematică a unui grup etnic și promovarea fricii și urii pot duce la acte de violență inimaginabile. Masacrul de la Srebrenica este o lecție despre consecințele discursurilor politicienilor care promovează ura și violența extremă, precum și eșecul protecției internaționale. Este responsabilitatea colectivă să ne amintim aceste evenimente și să prevenim răspândirea urii și discriminării în orice formă.

[\[1\]](#) David Rohde – „Endgame: the betrayal and fall of srebrenica”, pag. 64

[2] <https://www.wcia.org.uk/blog/propaganda-and-srebrenica/>, ultima accesare la 11.07.2024

[3] Ivor van der Stoel, Srebrenica: A 'Safe' Area", pag 82

[4]

<https://www.hmd.org.uk/learn-about-the-holocaust-and-genocides/bosnia/srebrenica/>, ultima accesare la 08.07.2024

[5] Ibidem

[6] <https://www.icty.org/>, ultima accesare la 11.07.2024

Cheltuieli politice ascunse – discrepanțe de ordinul milioanelor de lei

Cheltuieli politice ascunse - discrepanțe de
ordinul milioanele de lei

Promo-LEX
Promovarea democrației și a drepturilor omului

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Promo-LEX a estimat peste 20 mil. de lei drept cheltuieli neraportate de 25 de formațiuni politice – ceea ce a constituit 36% din totalul cheltuielilor raportate la Comisia Electorală Centrală (CEC) pentru anul 2023. Acest lucru, potrivit experților Promo-LEX, subliniază necesitatea sporirii eforturilor CEC pentru supravegherea și controlul eficient al finanțării politice și electorale. Datele se conțin în Raportul „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2023”, care a fost prezentat de către Asociația Promo-LEX.

Ce cheltuieli au raportat partidele politice?

Pentru anul 2023, din 61 de partide politice înregistrate, 23 au raportat cheltuieli de „zero” lei, în timp ce 33 de partide au raportat cheltuieli de aproape 57 mil. de lei. Cele mai mari cheltuieli au fost înregistrate pentru programe dedicate tinerilor și femeilor (24%) – cheltuieli impuse de cadrul legal în cazul formațiunilor politice care beneficiază de alocațiile de la bugetul de stat. Au urmat ca pondere cheltuielile pentru campanii electorale (21%), retribuirea muncii (19%) și locațiunea și întreținerea sediilor (13%).

Din totalul cheltuielilor raportate, 87% au fost acoperite din alocațiile de la bugetul de stat, în timp ce restul de 13% au provenit din alte [surse](#). Cele mai mari cheltuieli au fost raportate de PAS (39%), urmat de PSRM (20%), PSDE (10%), PN (8%) și PPPDA (7%).

Cheltuielile neraportate estimate de Promo-LEX

Promo-LEX a estimat cheltuielile neraportate ale partidelor politice pentru anul 2023 pe baza monitorizării activităților politice și comparării acestora cu cheltuielile declarate la CEC. Diferențele dintre estimările Promo-LEX și informațiile prezentate la organul electoral sunt semnificative.

O bună parte din cheltuielile neraportate și estimate de către Promo-LEX se referă la costurile operaționale. Pentru 2023,

Promo-LEX a estimat cheltuieli neraportate de minimum 3.631.102 lei, cele mai mari fiind atribuite ex-PPŞ/Echipa Ilan Şor (1.443.893 lei), PSRM (614.098 lei) şi PAS (441.713 lei) pentru locaţiunea şi întreţinerea sediilor. La acest aspect, Promo-LEX a constatat că unele partide au raportat cheltuieli pentru locaţiune sau întreţinere a sediilor, însă nu au raportat şi deţinerea unor sedii. În alte situaţii, deşi unele partide au raportat că deţin sedii, nu au raportat şi cheltuieli pentru locaţiune şi/sau întreţinerea acestora.

La capitolul retribuirea muncii, partidele politice au raportat cheltuieli de personal, fără a raporta şi personalul implicat şi invers, au raportat personalul, însă nu şi cheltuielile destinate angajaţilor. Cheltuielile neraportate estimate pentru retribuirea muncii personalului au fost de minimum 1.260.000 lei, majoritatea fiind atribuite ex-PPŞ/Echipa Ilan Şor (860.000 lei).

Pentru deplasările peste hotare au fost estimate cheltuieli neraportate de minimum 121.287 de lei, cele mai multe fiind pentru PSRM (61.970 lei), urmat de PVE (35.280 lei) şi PAS (19.837 lei).

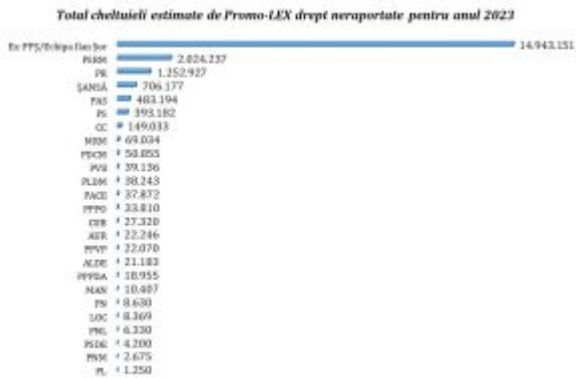
Cheltuielile neraportate pentru combustibili şi transport au fost estimate la minimum 1.740.201 lei, cele mai mari fiind pentru ex-PPŞ/Echipa Ilan Şor (1.521.980 lei).

Promovare de milioane de lei neraportate

Evenimentele publice organizate de către partidele politice au avut costuri de milioane de lei. În total, Promo-LEX a estimat cheltuieli neraportate de minimum 9.360.762 lei, cele mai mari fiind pentru ex-PPŞ/Echipa Ilan Şor (8.619.541 lei).

Aceeaşi situaţie se regăseşte şi în cazul unor cheltuieli ale formaţiunilor politice pentru presă şi materiale promoţionale. Aici sumele neraportate ajung la 4 mil. de lei şi, la fel, cele mai mari fiind atribuite pentru ex-PPŞ/Echipa Ilan Şor

(2.489.280 lei), PSRM (1.239.775 de lei) și PR (146.686 de lei).

În cazul producției și difuzării spoturilor publicitare, cheltuielile neraportate au fost de minimum 253.512 lei, cele mai mari fiind pentru PSRM (64.738 lei).

În total, Promo-LEX a estimat cheltuieli neraportate de minimum 20.374.484 lei pentru anul 2023, cele mai mari fiind atribuite ex-PPȘ/Echipa Ilan Șor. Din punct de vedere al destinației, cele mai multe cheltuieli neraportate au fost pentru organizarea evenimentelor de promovare politică, urmate de presă și materiale promoționale și locațiunea/întreținerea sediilor .

Raportul privind „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2023” poate fi accesat [aici](#).

În perioada 26 iulie 2016 – 31 martie 2025, Asociația Promo-LEX implementează programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). În cadrul acestui proiect, Asociația și-a propus monitorizarea finanțării partidelor politice, în speță, prin prisma observării și estimării costurilor activităților desfășurate de acestea, precum și a raportării finanțelor partidelor către organul mandatat – CEC.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Sinteza ședinței plenare a Parlamentului din 4 iulie 2024

Ședința plenară din 4 iulie 2024

Transparența procesului decizional a fost afectată în ședința din 4 iulie prin:

modificarea la ordinea de zi în proporție de **240%** și votarea a **69%** din proiecte, fără respectarea termenului prevăzut pentru consultări publice sau fără publicarea actelor aferente acestora

www.promolex.md

Asociația Promo-LEX constată că tendință de modificare a ordinii de zi în cea de-a doua săptămână a agendei bisăptămânale a Parlamentului s-a păstrat și de această dată. Agenda ședinței a fost modificată în proporție de 240%, ceea

ce depășește mai mult de două ori numărul de proiecte inițial prevăzut. Rulajul atât de mare al modificărilor afectează transparența și previzibilitatea procesului legislativ.

Și la această ședință, majoritatea parlamentară a respins toate propunerile opoziției, inclusiv cele de exercitare a controlului parlamentar prin audierea în plen a membrilor Guvernului. Luând în considerare că în această legislatură Parlamentul nu organizează și desfășoară ședințe dedicate subiectelor propuse de opoziția parlamentară (art. 431 din Regulamentul Parlamentului), ignorarea constantă a propunerilor opoziției diminuează rolul și implicarea acesteia în procedura legislativă.

69% din proiectele examinate în cadrul ședinței au fost votate cu încălcarea transparenței decizionale, dintre care doar trei aveau instituit regimul – mod prioritar. Șase proiecte au fost votate fără solicitarea/acordarea/ publicarea actele aferente proiectelor, inclusiv avizul Direcției General Juridice (4); avizul Guvernului (2); expertiza anticorupție (1); analiza impactului de reglementare (2), avizele comisiilor permanente (1), rezultatele consultărilor publice (1), sinteza obiectivelor și recomandărilor (1). În cazul a 8 proiecte de lege de pe ordinea de zi (5- ale Guvernului, 1 – a Președintelui Republicii Moldova și 2 – a unor deputați PAS) nu a fost respectat termenul legal de cel puțin 10 zile lucrătoare prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate. Promo-LEX subliniază că documentele aferente proiectelor de acte normative trebuie publicate cu suficient timp înainte de ședința Parlamentului, pentru a asigura transparența și accesibilitatea părților interesate la proiectele examinate.

Apreciem că diferit de precedentul creat, în această ședință Parlamentul a aprobat ordinea de zi pentru ședințele din 11 – 17 iulie, astfel fiind respectat art. 45 alin. (1) din Regulamentul Parlamentului, ceea ce asigură previzibilitatea activității legislativului pentru următoarele două săptămâni.

La ședință au participat 83 din cei 99 de deputați, aceasta fiind a treia ședință din cele cinci – pentru care celor șapte deputați le-a fost interzisă participarea. Ședința a durat circa 8 ore 20 min, cu o pauză de 1 oră 30 min. Cea mai lungă dezbateri, de o oră și jumătate, a fost în cazul proiectului pentru modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2023. Iar cele mai scurte dezbateri au avut loc la examinarea proiectului pentru modificarea Legii privind achizițiile publice și la numirea unui membru a Curții de Conturi, acestea fiind votate în 2-3 minute.

Amintim că, în perioada 2021 – 2025, Promo-LEX și-a propus să monitorizeze activitatea Parlamentului Republicii Moldova, în special din perspectiva transparenței, legalității și eficienței procedurilor, în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” susținut financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827

Cerere de oferte de prețuri pentru servicii de catering

COP 09 din 04.07.2024

Asociația Promo-LEX planifică organizarea a 9 ateliere de instruire.

Activitatea este realizată în cadrul Programului „Creșterea respectului pentru drepturile deținuților în sistemul penitenciar din Republica Moldova”, cu sprijinul Republicii Federale Germania.

Data atelierelor de instruire:

18-19 Iulie (data acestui atelier urmează a fi modificată);

25-26 Iulie;

1-2 August;

8-9 August;

15-16 August;

22-23 August.

12-13 Septembrie;

19-20 Septembrie;

26-27 Septembrie.

Locația: Centru de Instruire al ANP, Goian

Durata unui atelier: 2 zile

Număr de participanți: cca 26 persoane per atelier; total 9 ateliere = 234 participanți

În vederea asigurării participanților cu alimentație, Promo-LEX vă solicită respectuos o ofertă de prețuri desfășurată per atelier de instruire și o ofertă totală pentru cele 9 ateliere planificate, după cum urmează:

▪ Ofertă de prețuri per un atelier de instruire:

Nr.	Serviciu	Descriere serviciu	Nr. unități	Preț per unitate, MDL (TVA inclus)	Total, MDL (TVA inclus)
1	Pauză de cafea	Pauză de cafea (meniul va include: cafea naturală, ceai în asortiment, patiserie)	26 x 4 pauze = 104 unități		
2	Mic dejun	Mic dejun (de indicat tip buffet/fourchette/porție)	26 x 1 mic dejun = 26 unități		
3	Prânz	Prânz (de indicat tip buffet/fourchette/porție)	26 x 2 prânzuri = 52 unități		
4	Cină	Cină (de indicat tip buffet/fourchette/porție)	26 x 1 cină = 26 unități		
5	Servicii de deservire	Servicii de deservire (dacă este relevant)	-		
6	Servicii de transport	Servicii de transport (dacă este relevant)	-		
TOTAL					

▪ Ofertă totală pentru 9 ateliere:

Nr.	Denumire	Nr. unități	Preț per unitate, MDL (TVA inclus)	Total, MDL (TVA inclus)
1	Servicii de catering	9 ateliere		
TOTAL				

Vă rugăm să prezentați oferta după modelul de mai sus.

Notă: Sunt eligibile să depună ofertele companiile care prestează servicii de alimentație publică și dețin licență și certificare relevantă.

Promo-LEX își rezervă dreptul să modifice cantitatea și specificațiile serviciilor sus-menționate. Numărul exact de participanți și volumul serviciilor vor fi comunicate cu 3-4 zile înainte de fiecare atelier.

Alte cerințe:

În cazul în care serviciile propuse în ofertă urmează a fi livrate de către doi sau mai mulți prestatori (persoane juridice separate), care aplică în cadrul acestui concurs într-o singură Ofertă, acest fapt trebuie indicat expres în ofertă. În așa caz, oferta trebuie să includă datele de contact și tot pachetul de documente, indicat în termenii de referință, pentru fiecare prestator în parte.

Oferta trebuie să mai includă:

- Prețurile pentru fiecare tip de serviciu trebuie să fie indicate cu **TVA inclus**;
- Meniul detaliat pentru toate mesele propuse (mic dejun, prânz, cină și pauze de cafea);
- Copia Licenței/Extrasului din Registrul de Stat;
- Datele de contact ale companiei;
- Persoana de contact;
- Rechizitele bancare ale companiei;
- Semnătura persoanei autorizate.

Criterii de selecție a ofertantului:

- Oferta corespundere cerințelor cererii de oferte;
- Raportul preț-calitate.

Ofertele vor fi transmise la adresa de e-mail: **tender@promolex.md** și cristina.timbur@promolex.md cu mențiunea **“Ofertă de prețuri pentru servicii de catering”**.

Data limită de depunere a ofertelor este 10.07.2024, ora locală 18:00

Doar ofertanții preselectați vor fi contactați.

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală și non-profit. Vom aprecia oferirea unor reduceri pentru serviciile solicitate.

Pentru informații suplimentare, contactați:

Cristina Tîmbur,

GSM: 068551156, e-mail: cristina.timbur@promolex.md

Cerere de oferte de prețuri pentru achiziționarea materialelor de vizibilitate

Nr. ref. 8 din 04.07.2024

Context general

Pe 20 octombrie 2024, în Republica Moldova, vor avea loc alegerile pentru funcția de președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional pentru revizuirea Constituției Republicii Moldova. În acest context, Asociația Promo-LEX va desfășura Misiunea de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional.

Misiunea de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional este parte a Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, implementat de Asociația Promo-LEX în perioada 26 iulie 2016 – 31 martie 2025 cu suportul financiar al Agenției Statelor

Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Scopul general al anunțului este identificarea și selectarea unei sau mai multor oferte comerciale pentru producerea materialelor de vizibilitate necesare Misiunii Promo-LEX.

Companiile interesate pot depune **maxim 2 opțiuni** pentru fiecare articol indicat în tabelul de mai jos:

Nr.	Descrierea articolului	Nr. unități	Preț per unitate MDL/TVA inclus	Total MDL/TVA inclus	Preț per unitate MDL/TVA 0	Total MDL/TVA 0	Termen de executare
1	<p>Hanorac fără glugă cu fermoar și buzunare</p> <ul style="list-style-type: none"> · Unisex · Tip material: bumbac + poliester, fără blăniță · Culoare hanorac: negru · Culoare broderie: mov · Mărime logo brodat: 90 x 15 mm 	50					
2	<p>Torbă</p> <ul style="list-style-type: none"> · Tip material: bumbac · Dimensiuni torbă: cca. 380 x 420mm · Culori imprimare: 1 culoare (mov) 	1 200					
3	<p>Rucsac pentru laptop</p> <ul style="list-style-type: none"> · Tip material: poliester sau pânză densă pentru a asigura impermeabilitatea rucsacului · Culoare rucsac: negru, gri, albastru închis · Culori imprimare – în funcție de culoarea rucsacului, poate fi 1 culoare (mov) sau 2 culori (mov + alb) · Dimensiuni: cca. 440 x 320 x 140 mm 	50					

4	<p>Lanternă breloc</p> <ul style="list-style-type: none"> · Dimensiuni: 25 x 60 x 5 mm · Culoare: gri/albastră · Culoare imprimare 1 culoare (mov) 	1 200					
5	<p>Funie personalizată</p> <ul style="list-style-type: none"> · Culoare funie: alb · Tip material: bumbac, in, nailon sau poliester · Culori imprimare: 1 culoare (mov) · Dimensiune: lățime 20-25 mm, lungime 850 mm 	150					
6	<p>Ecuson cu logo Promo-LEX / Observator național</p> <ul style="list-style-type: none"> · Dimensiune: lățime 83 mm, lungime 125 mm; vârfuri rotunjite · Grosime: 250mk · Laminare 1+1+peliculă · Culori imprimare: policolor · Imprimare față-verso 	1 200					
7	<p>Pix personalizat</p> <ul style="list-style-type: none"> · Tip material: plastic · Culoare corp pix: alb · Culoare cerneală: albastră · Culori imprimare: 1 culoare (mov) · Imprimare pe clips sau pe corp (2 părți) 	1 200					
8	<p>Mapă Clipboard dublă</p> <ul style="list-style-type: none"> · Format: A4, dublu · Tip material: plastic · Culoare mapă: neagră 	1 200					

9	Mapă Clipboard personalizată (imprimată) · Format: A4, simplu · Culori imprimare: policolor · Imprimare 1 față, (după caz) laminat	1 200					
---	--	-------	--	--	--	--	--

[Formular ofertă comercială](#)

A se vedea modele de materiale solicitate [aici](#) (mostrele prezentate sunt cu scop informativ; ofertele pot conține și alte materiale similare).

! Promo-LEX va pune la dispoziția companiilor contractate machetele pentru materiale solicitate.

NOTE!

- Companiile interesate pot depune oferta pentru unul, câteva sau toate materialele solicitate.
- Odată cu depunerea ofertelor, companiile interesate vor prezenta și câte o mostră pentru fiecare material propus, conform specificațiilor tehnice indicate.
- În cazul în care produsele materialele în ofertă urmează a fi livrate de către doi sau mai mulți prestatori (persoane juridice separate), care aplică în cadrul acestui concurs într-o singură Ofertă, acest fapt trebuie indicat expres în ofertă. În așa caz, oferta trebuie să includă datele de contact și tot pachetul de documente, indicat în termenii de referință, pentru fiecare prestator în parte.
- Asociația Promo-LEX își rezervă dreptul de a selecta unul, câteva sau toate materialele solicitate precum și un prestator sau mai mulți prestatori în funcție de termenul de livrare, calitatea și prețul materialelor de vizibilitate propuse.
- Promo-LEX își rezervă dreptul, în limita fondurilor disponibile și a condițiilor expuse/aprobate de către donatori, să modifice cantitatea și specificațiile

materialelor de vizibilitate sus menționate.

- Lista finală și cantitatea materialelor de vizibilitate care vor fi achiziționate urmează a fi stabilită de către Asociația Promo-LEX în baza ofertelor prezentate.

Dosarul de aplicare trebuie să conțină următoarele elemente:

- Extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice/Licența;
- Oferta comercială care va include: lista de prețuri pentru fiecare tip de material de vizibilitate indicat mai sus. Oferta comercială trebuie să indice prețurile atât cu TVA, cât și la cota TVA 0 (condiție obligatorie);
- Mostre care ilustrează modelele materialelor propuse (obligatoriu);
- Datele de contact ale ofertantului;
- Numele persoanei de contact;
- Date bancare;
- Semnătura persoanei autorizate.

Criterii de selecție a ofertantului:

- Prezentarea mostrelor care ilustrează modelele materialelor propuse;
- Termenii de executare/livrare a materialelor (zile calendaristice) conform cerințelor indicate mai sus;
- Raportul preț-calitate.

Termenul limită de prezentare a ofertelor: 17 iulie 2024, ora locală 18:00.

Dosarul de aplicare trebuie completat în limba română și expediat prin email la adresa tender@promolex.md cu mențiunea ***“Ofertă comercială pentru achiziționarea materialelor de vizibilitate”***.

Dosarele de aplicare incomplete sau care vor fi depuse după termenul limită nu vor fi examinate.

Doar ofertanții preselecțati vor fi contactați.

Pentru informații suplimentare, contactați: Alina Stăvilă,
Asistentă de Program, Asociația Promo-LEX,
e-mail: alina.stavila@promolex.md, mob. +373 69615470.

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală, apolitică, nonprofit, care își desfășoară activitatea pe întregul teritoriu al Republicii Moldova. Organizația are drept scop dezvoltarea democrației și apărarea drepturilor omului în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană. Misiunea asociației este promovarea și apărarea drepturilor omului; consolidarea proceselor și instituțiilor democratice; dezvoltarea societății civile.

Cerere de oferte de prețuri pentru servicii de organizare a unui atelier de evaluare

Nr. ref. 7 din 04.07.2024

Asociația Promo-LEX planifică organizarea unui atelier de evaluare pentru echipa sa de observatori pe termen lung.

Evenimentul se desfășoară în cadrul Misiunii de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, parte din Programul „Democrație Transparență și Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), în baza Contractului de Grant AID-117-A-16-00002.

Perioada organizării evenimentului: 23-24 noiembrie 2024

Locația: în afara or. Chișinău

Durata: 2 zile

Număr de participanți: 60 de persoane

Oferta trebuie să includă prețul cu TVA precum și prețul la cota TVA cu drept de deducere. Asociația Promo-LEX va oferi toate documentele confirmative în acest sens.

Astfel, în vederea organizării evenimentului, solicităm oferte de prețuri pentru următoarele servicii:

Nr.	Serviciu	Descriere serviciu	Nr. unități	Preț per unitate MDL/ TVA inclus	Preț per unitate MDL/ TVA 0	Total MDL/ TVA inclus	Total MDL/ TVA 0
1	Chirie sală de conferință cu capacitatea de cca. 60 persoane	1 sală amenajată cu scaune, mese, tablă flipchart și cu o conexiune bună la internet (2 zile x 8 ore de chirie)	2 zile sau 16 ore				
2	Chirie echipament de proiecție	Proiector și ecran de proiecție (2 zile x 8 ore de chirie)	2 zile sau 16 ore				

3	Chirie 4 spații amenajate sau săli de conferință/spații de lucru cu capacitatea de cca. 15-20 persoane fiecare	4 săli amenajate cu scaune, mese, tablă flipchart și cu o conexiune bună la internet (4 spații x 1 zi)	4 spații				
4	Cazare	Camere single sau double/twin (60 pers. x 1 noapte) <i>Vă rugăm să indicați anexat numărul și tipul camerelor disponibile.</i>	60 persoane sau nr. camere				
5	Pauză de cafea	Meniul pauzelor include cafea naturală, ceai în asortiment, frișcă, zahăr, plăcințele sau fursecuri în asortiment. (60 pers. x 4 pauze de cafea)	240 unități				

6	Mic dejun	(60 pers. x 1 dejun) Vă rugăm să prezentați meniul în anexă la Ofertă. În cazul în care dejunul este inclus în prețul cazării, vă rugăm să indicați acest lucru.	60 unități				
7	Prânz	(60 pers. x 2 prânzuri) Vă rugăm să prezentați meniul în anexă la Ofertă.	120 unități				
8	Cină	(60 pers. x 1 cină) Vă rugăm să prezentați meniul în anexă la Ofertă.	60 unități				
9	Apa plată	Apa plată (sticle, 0.5 l)	300 unități (3 sticle x 60 pers. în 1-a zi 2 sticle x 60 pers. în a 2-a zi)				

Vă rugăm să prezentați oferta conform formularului atașat sau într-un format similar.

[Formular ofertă comercială](#)

Note!

- În cadrul concursului sunt eligibile să participe companii care prestează servicii de cazare și alimentație publică și dețin licență și certificare relevantă.
- În cazul în care serviciile propuse în ofertă urmează a fi livrate de către doi sau mai mulți prestatori (persoane juridice separate), care aplică în cadrul acestui concurs într-o singură Ofertă, acest fapt trebuie indicat expres în ofertă. În așa caz, oferta trebuie să includă datele de contact și tot pachetul de documente, indicat în termenii de referință, pentru fiecare prestator în parte.
- Alte servicii/condiții precum spații de parcare auto disponibile, echipament de sonorizare în sala (sălile) de conferințe vor constitui un avantaj.
- Asociația Promo-LEX își rezervă dreptul să modifice cantitatea și specificațiile serviciilor sus-menționate, cu informare prealabilă. Numărul final de participanți și volumul serviciilor vor fi comunicate cu 2-3 zile înainte de eveniment.

Dosarul de aplicare trebuie să conțină următoarele elemente:

- Oferta comercială, prezentată conform tabelului de mai sus;
- O scurtă prezentare a ofertei tehnice (condițiile de cazare și alimentare, sălile de conferințe/spațiile suplimentare de lucru solicitate, existența spațiilor de parcare etc.) și/sau link la pagina web unde aceste condiții pot fi vizualizate;
- Asigurarea unui mediu fără surse de zgomot care ar perturba desfășurarea atelierului în condiții optime (ex. nunți, cumetrii, petreceri, zona aeroportului/zonă industrială), aplicanții vor prezenta informații despre alte evenimente programate pentru perioada solicitată;
- Meniul propus pentru serviciile de alimentație publică

- (mic dejun, prânz, cină și pauza de cafea);
- Copia Licenței/Extrasului din Registrul de Stat;
 - Datele de contact ale ofertantului;
 - Numele persoanei de contact;
 - Rechizitele bancare ale companiei;
 - Semnătura persoanei autorizate.

Criterii de selecție a ofertantului:

- Oferta corespunde cerințelor cererii de oferte;
- Raportul preț-calitate.

Data limită de prezentare a ofertelor: 14 iulie 2024, ora 18:00.

Oferta trebuie completată în limba română și expediată prin e-mail la adresa: tender@promolex.md cu mențiunea **“Ofertă de prețuri pentru servicii de organizare a unui atelier de evaluare”**.

Dosarele de aplicare incomplete sau care vor fi depuse după termenul limită nu vor fi examinate.

Doar ofertanții preselectați vor fi contactați.

Pentru informații suplimentare: Alina Stăvilă, Asistentă de Program, Asociația Promo-LEX,
e-mail: alina.stavila@promolex.md, mob. +373 69615470.

–

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală, apolitică, nonprofit, care își desfășoară activitatea pe întregul teritoriu al Republicii Moldova. Misiunea Asociației Promo-LEX este de a contribui la promovarea și apărarea drepturilor omului, la consolidarea proceselor și instituțiilor democratice, și la dezvoltarea societății civile.

Veniturile partidelor politice din Moldova în 2023: O analiză a surselor de finanțare

Din cele 61 de partide politice înregistrate în Republica Moldova în 2023, doar 34 (56%) au declarat colectarea veniturilor, valoarea totală a acestora fiind de 54,9 milioane de lei. Potrivit Raportului „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva 2023”, care a fost prezentat de către Asociația Promo-LEX, drept surse de venit au reprezentat alocațiile de la bugetul de stat, donațiile de la persoane fizice și juridice, cotizațiile membrilor de partid, dar și activitățile economice ale formațiunilor.

O situația îngrijorătoare o reprezintă dependența în creștere a partidelor politice de alocațiile de la bugetul de stat, care în 2023 au constituit 84% din totalul veniturilor. Astfel, dacă în perioada 2016 – 2019 ponderea alocațiilor de la bugetul de stat era de până la 40% din bugetul partidelor politice, atunci începând cu anul 2020 această dependență a crescut considerabil (2020 – 62%, 2021 – 70%, 2022 – 82%). Această dependență față de banii din bugetul de stat poate fi explicată prin lipsa încrederii în partidele politice, cetățenii fiind reticenți în a susține financiar formațiunile politice.

În același timp, pe fundalul creșterii veniturilor din alocațiile de la bugetul de stat, a scăzut ponderea veniturilor din alte surse. Dacă în 2016 jumătate din banii acumulați (50%) de către partide erau din donații, în 2023

această sursă a reprezentat doar 9%. Aceeași situație se atestă și în cazul veniturilor acumulate din cotizațiile achitate de membrii de partid, care începând cu anul 2020 au scăzut considerabil. Pentru comparație, în anul 2018 și 2019 veniturile din această sursă au constituit 25% și, respectiv, 32 la sută. În anul 2022, cotizațiile au reprezentat doar 5% din venituri, în 2021 – 3%, în 2022 – 2%. În anul 2023, veniturile din cotizații au reprezentat 4%.

Pe de altă parte, se atestă o creștere a donațiilor din partea persoanelor juridice. Dacă în anul 2022 au fost raportate venituri din donațiile persoanelor juridice în mărime de 2%, în 2023 acestea au constituit 4%.

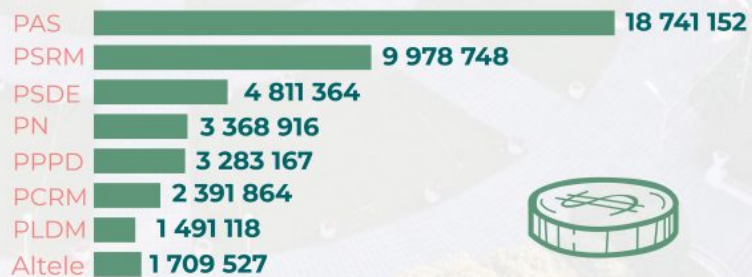
În acest context, Promo-LEX consideră necesar ca partidele politice să depună eforturi pentru a implica și responsabiliza politic cetățenii, ceea ce ar putea duce la diversificarea surselor de finanțare. Totodată, ar putea fi examinată posibilitatea revizuirii condițiilor de acordare a alocațiilor de la buget, în funcție de volumul veniturilor acumulate din surse private.

Cine și ce bani a obținut din bugetul de stat?

Cel mai mare venit din alocațiile de la bugetul de stat, pentru 2023, l-a avut PAS. Formațiunea a primit din bugetul public peste 18 mln. de lei. Aceasta a fost urmată de PSRM cu aproape 10 mln. de lei, PSDE cu aproape 5 mln. de lei și PN cu peste 3 mln. lei. De cealaltă parte, unele formațiuni (PPP0, PSE sau PPRU) au raportat venituri din alocații de la stat de câteva mii de lei. Important este să precizăm că mărimea alocațiilor de la bugetul de stat depinde de numărul de voturi valabile acumulate de acestea în alegeri. Prin urmare, un rezultat bun înregistrat în alegeri reprezintă și o alocație mai mare din bugetul de stat.

Partidele politice finanțate din alocații de la bugetul de stat

PAS	18 741 152	UCSM	86 470
PSRM	9 978 748	PPVP	78 919
PSDE	4 811 364	PNL	72 900
PN	3 368 916	PDCM	64 647
PPPDA	3 283 167	PVE	61 498
PCRM	2 391 864	MPSN	32 761
PLDM	1 491 118	PPM	29 137
PL	391 985	ALDE	15 182
AUR	374 103	PPPO	6 880
PPDA	263 156	PSE	5 696
CC	115 361	PPRU	3 153
PPFD	107 679		

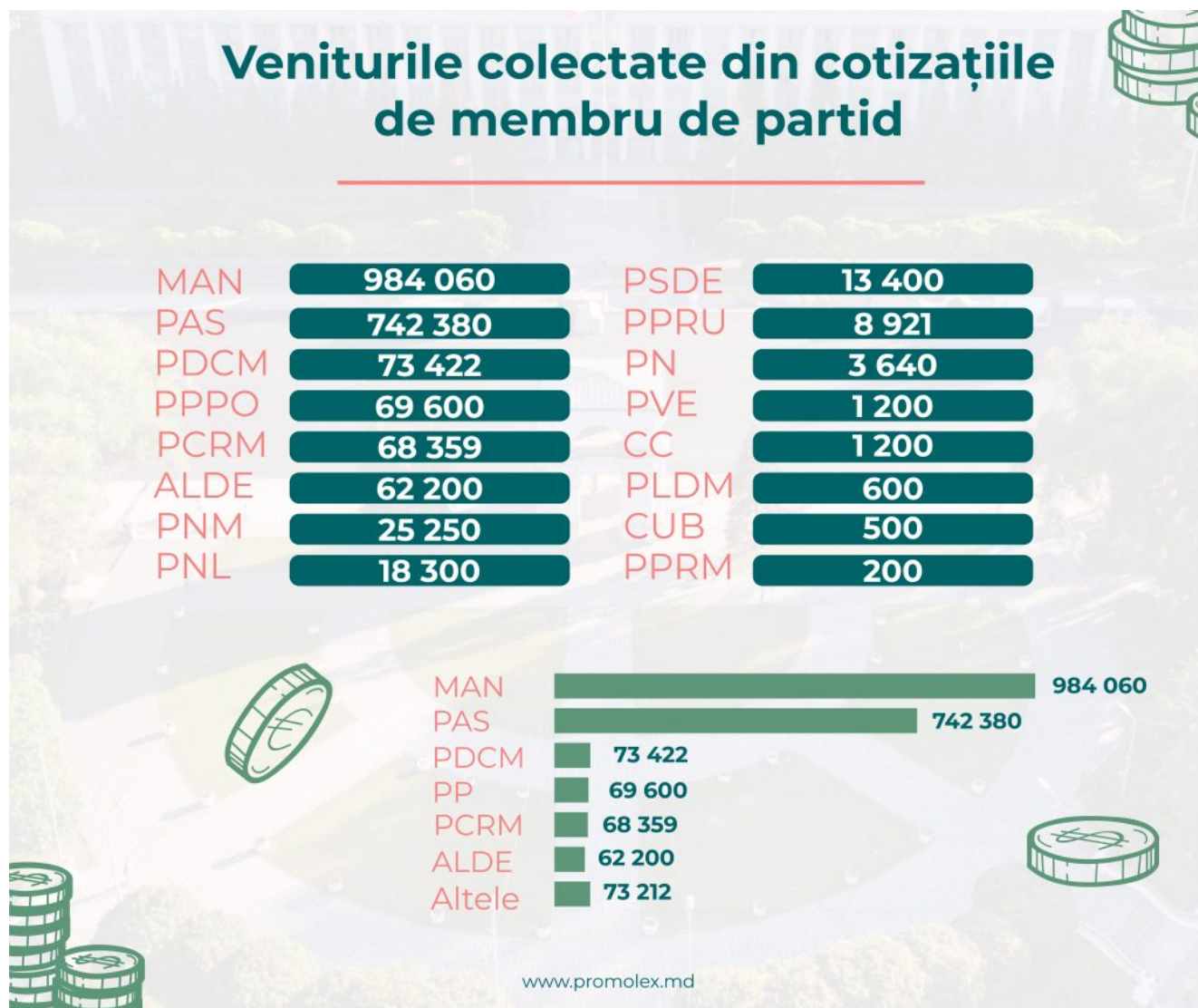
www.promolex.md

Cine și de câți membri de partid este susținut financiar prin achitarea cotizațiilor?

Deși statutele tuturor celor 61 partide prevăd obligațiunea membrilor de partid de a achita cotizațiile de membru, în 2023 doar 16 partide au raportat colectarea cotizațiilor, valoarea totală a acestora fiind scăzută – de doar 2 milioane de lei. În acest sens, Promo-LEX precizează că aportul membrilor de partid la veniturile formațiunii reprezintă o dovadă a implicării și susținerii acestora. Prin urmare, implicarea membrilor de partid, cel puțin prin achitarea cotizațiilor, este una necesară.

Cei mai mulți membri de membri de partid care au achitat cotizații raportat la numărul total de membri declarați la

CEC, au fost în cazul PAS, care a colectat cotizațiile de la 58% din membrii săi, urmat de MAN – de la 50% din membrii de partid și, respectiv, PDCM – de la 5%.

Salarii, pensii, burse și ajutoare sociale – surse de venit ale donatorilor

Persoanele fizice, care au oferit donații partidelor politice în 2023, în 90% dintre cazuri le-au făcut din salariile încasate. Din pensii ponderea totală a donațiilor a reprezentat 5%, iar donațiile de la șomerii au constituit 3 la sută. Partidele politice au acumulat venituri și din donații precum burse sau ajutorare sociale (1%).

Precizăm că donațiile care depășesc trei salarii medii lunare pe economie, adică 35.100 de lei (în 2023), urmează să fie

verificate de către Comisia Electorală Centrală. În urma monitorizării, Promo-LEX a constatat că limita stabilită pentru inițierea verificărilor de către CEC a fost depășită doar în cazul a 12 astfel de donatori. Volumul acestor donații a fost de peste 600 de mii de lei, ceea ce reprezintă 19% din totalul donațiilor făcute de către persoanele fizice. În acest context, Promo-LEX vine cu recomandarea către CEC să examineze posibilitatea extinderii criteriilor care vor sta la baza verificării donațiilor în susținerea partidelor politice, pentru a nu exista riscul eludării cadrului legal privind finanțarea partidelor. Or există situații când în rapoartele partidelor se regăsesc așa-numiții „donatori fictivi”, fapt constatat și în cadrul investigațiilor jurnalistice, și a căror donații nu depășesc acea limită de trei salarii medii.

Donații „cash sau card”?

Pentru 2023, majoritatea persoanelor fizice au preferat să ofere donații partidelor politice prin transfer bancar. Donații de la persoanele fizice în numerar au fost colectate în proporție de 35%. În cazul a trei formațiuni politice donațiile au fost colectate doar în numerar, prin transfer bancar au fost colectate în cazul a șase formațiuni, iar colectarea mixtă (numerar și transfer bancar) a fost observată în cazul a opt partide.

Promo-LEX apreciază tendința pozitivă de colectare a donațiilor prin transfer bancar. Or în cazul colectării donațiilor și cotizațiilor în numerar sunt lăsate mai puține urme reale care ar facilita reconstituirea ușoară a activității financiare a partidelor politice.

Raportul privind „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2023” poate fi accesat [aici](#).

În perioada 26 iulie 2016 – 31 martie 2025, Asociația Promo-LEX implementează programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru

Dezvoltare Internațională (USAID). În cadrul acestui proiect, Asociația și-a propus monitorizarea finanțării partidelor politice, în speță, prin prisma observării și estimării costurilor activităților desfășurate de acestea, precum și a raportării finanțelor partidelor către organul mandatat – CEC.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827